

А. В. Замригакандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри підприємницького та корпоративного права
Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана

ВПЛИВ ПАНДЕМІЇ КОРОНАВІРУСУ COVID-19 НА АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АГРОБІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Досліджено стан і тенденції впливу COVID-19 на агробізнес в Україні, а також визначено соціально-економічні втрати, яких зазнає Україна від пандемії цієї хвороби. Виявлені проблеми, які перешкоджають реалізації норм чинного спеціального законодавства, запропоновано шляхи щодо їх розв'язання. Проведено аналіз деяких законодавчих та інших нормативно-правових актів, що були прийняті задля запобігання стрімкому поширенню коронавірусної хвороби в Україні. Акцентовано увагу на дослідженнях заходів щодо подолання коронавірусу. Якщо розглядати агробізнес із правової позиції, то в узагальненому вигляді її можна визначити як діяльність, яка здійснюється регулярно з метою отримання прибутку у процесі виробництва, зміни, зберігання, транспортування та реалізації сільськогосподарської продукції та матеріалів.

Основними наслідками пандемії є: порушення ланцюгів поставок, негативний вплив на міжнародну торгівлю та керування робочою силою – це лише деякі проблеми, з якими цьому сектору доведеться зустрітися в найближчий час у середній і довгостроковій перспективі. У короткостроковій перспективі попит на продукцію сільського господарства скорочуватиметься, оскільки обмеження на подорожі по всьому світу й обмеження, пов'язані із карантинном, у найбільших країнах – торгових партнерах України впливають на споживання та витрати. З обмеженням кордонів і падінням світового попиту на імпортовану продукцію сільськогосподарська торгівля таки відчуває вплив коронавірусу. Обсяг експорту до Китаю та країн ЄС, ймовірно, зазнає найбільшого негативного впливу.

Водночас слід розуміти, що інформується не про діяльність як таку, а лише про ту, що набула суспільного характеру і націлена на отримання прибутку. Необхідно на законодавчому рівні вдосконалити законодавство в галузі агропромислового комплексу, зокрема врегулювати функціонування галузі овочівництва, створити стратегію розвитку та підтримки з боку державного бюджету цієї галузі.

Варто приділити більше уваги та збільшити роль структурних підрозділів Національної академії аграрних наук, збільшити підтримку навчальних закладів Міністерства освіти і науки України сільськогосподарського спрямування. Задля ефективного росту цієї галузі збільшити обсяг бюджетної підтримки з боку держави та створити умови, які призведуть до встановлення сприятливого інвестиційного клімату в державі.

Ключові слова: пандемія, COVID-19, міжнародна фінансова допомога, агробізнес, безробіття, ВВП, економічна криза.

Постановка проблеми. На початку 2020 р. Україна, як і весь світ, зіштовхнулася з новими викликами, зумовленими наслідками пандемії COVID-19 – глобальним карантинном і соціально-економічною кризою. Навіть сьогодні ми не бачимо хоча б малих кроків відступу хвороби, немає уяви щодо змін на найближчий час у жодній галузі економіки. Водночас більшість прогнозів та експертних досліджень повідомляють про неминучість змін у системі

організації виробництва, сфері послуг, на ринку праці й у сфері економічних відносин загалом. В Україні «за умов падіння промисловості» основною рушійною силою став агрокомплекс. Отже, розуміючи важливість агропромислового комплексу за сучасних умов і роблячи на нього значну ставку в позиціях поповнення державного бюджету і підтримання ВВП як один із пріоритетних напрямів діяльності уряду, дуже важливо проаналізувати вплив пандемії коро-

навірусу COVID-19 на адміністративно-правове забезпечення агробізнесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Особливе обговорення проблеми поширення вірусу COVID-19 відбувається у засобах масової інформації, а також різноманітних наукових журналах, де свої погляди висловлюють міністри, представники владних структур, провідні економічні експерти, соціологи та політологи, інші провідні фахівці з цього питання, зокрема Г.С. Корнієнко, Д.В. Долбнева, О.П. Гаврилюк та ін.

Метою статті є дослідження стану і тенденцій впливу COVID-19 на адміністративно-правове забезпечення в Україні, зокрема визначення соціально-економічних втрат, яких зазнає Україна від пандемії цієї хвороби. Ведення за нових умов сільськогосподарської діяльності зумовило виникнення багатьох правових відносин, що потребували правового унормування, та й саме явище, яке виражене словом «агробізнес», слід ще всебічно осмислити як правове, з'ясувати його сутність і спробувати дати йому визначення, враховуючи вплив пандемії. Таке завдання ми ставимо для того, щоб проаналізувати основні проблеми ведення агробізнесу та постаратися знайти найефективніші шляхи їх вирішення.

Виклад основного матеріалу. Якщо розглядати агробізнес із правової позиції, то в узагальненому вигляді її можна визначити як діяльність, котра здійснюється регулярно з метою отримання прибутку у процесі виробництва, зміни, зберігання, транспортування й реалізації сільськогосподарської продукції та матеріалів. Водночас слід розуміти, що інформується не про діяльність як таку, а лише про ту, яка набула суспільного характеру і націлена на отримання прибутку. Зрозуміло, що такий вид діяльності характеризується у вигляді відносин. Надаючи відносинам між суб'єктами агробізнесу форми правових, держава наділяє цих суб'єктів правами та покладає на них обов'язки, забезпечуючи їх належним виконанням законів держави [8, с. 154–158].

Основний зміст аграрного підприємництва – одержання доходу від інституційної структури господарювання й економії за рахунок системи сільськогосподарського виробництва, який ця структура забезпечує. Його основними умовами є: потенційна роль та обов'язки власника, наявність робочої сили та початкового капіталу, матеріальні ресурси, продуктивність сільськогосподарської техніки, реалізація функцій планування, обліку й аналізу руху коштів.

В аграрному секторі України для розвитку підприємництва існують деякі важливі нюанси:

- 1) підвищення рівня безробіття в державному секторі економіки;
- 2) не повністю заповнені ніші на ринку з надання послуг населенню;
- 3) потреба національної економіки в нових діях і підходах щодо виходу її із кризи;
- 4) необхідність розробки та впровадження новацій в аграрне виробництво [1].

Необхідно зазначити, що агробізнес є одним із найперспективніших видів бізнесу в Україні. Галузь сільського господарства у нашій країні характеризується значними площами сільськогосподарських земель, високою якістю ґрунтів, значними обсягами виробництва сільськогосподарських культур. За сучасних умов надлишку продовольчих товарів, що виробляється у країнах Європейського Союзу та частково надходить на внутрішній ринок, важливого значення набувають такі риси державної аграрної продукції, як її якість, смак і рівень екологічної безпеки.

Аграрний бізнес має перспективи для подальшого успішного розвитку, які пов'язані з:

- 1) удосконаленням зовнішнього та внутрішнього середовища галузі;
- 2) інноваційно-інвестиційним забезпеченням агробізнесу;
- 3) формуванням позитивного іміджу аграрного сектору країни;
- 4) удосконаленням ціноутворення;
- 5) збільшенням експорту сільськогосподарської продукції;
- 6) завершенням земельної реформи;
- 7) вступом у різноманітні міжнародні організації, що покращать рівень розвитку агробізнесу;
- 8) удосконаленням міжгалузевих і внутрішньогалузевих економічних відносин;
- 9) збільшенням обсягів виробництва сільськогосподарської продукції;
- 10) удосконаленням інформаційно-аналітичного забезпечення розвитку галузі;
- 11) техніко-технологічною модернізацією агропромислового виробництва [9, с. 32–34].

Проте, враховуючи й аналізуючи всі перспективи розвитку агробізнесу в Україні, можна стверджувати, що ніхто з нас не застрахований від певних непередбачуваних обставин. Саме такою обставиною стала пандемія коронавірусу COVID-19. Всесвітня організація охорони здоров'я офіційно проголосила поширення коронавірусної хвороби пандемією на початку березня

2020 р., хоча спалах захворювання розпочався у середині грудня 2019 р. в місті Ухань у центральному Китаї. За цей час пандемія суттєво вплинула на тенденції розвитку світової економіки, не залишивши осторонь жодної країни. Насамперед це пов'язано із жорсткими карантинними заходами, які ввели уряди багатьох країн: закриттям торгово-розважальних центрів, заборонаю відвідування усіх масових заходів, обмеженням у пересуванні як у межах країни, так і при перетині її кордонів, скороченням виробництва (через встановлення лімітів одночасного перебування працівників в одному приміщенні) тощо. Окремі компанії перевели своїх працівників на режим роботи «на дому», інші були змушені відправляти своїх працівників у відпустку. Є випадки зловживань і порушень деякими роботодавцями умов трудового договору, які вимагають від працівників писати заяви на звільнення за власним бажанням або ж брати відпустку за свій рахунок. Все це негативно позначається на добробуті населення, його фінансовому становищі й у недалекому майбутньому призведе до скорочення попиту на низку товарів і послуг.

Економіка України загалом залежна від попиту на експортну продукцію, який за умов світової кризи падає. Це призводить до недоотримання необхідного обсягу іноземної валюти, скорочення робочих місць, а отже, цілковитого зниження рівня економіки. За умов подальшого поширення COVID-19 в Україні, як і у світі загалом, спостерігатиметься і сповільнення обсягів будівництва, скорочення автодорожніх ремонтів тощо. На нашу думку, пандемія внесла зміни у кожен галузь економіки [9, с. 32–34].

Серед галузей економіки, які зазнали найбільш негативного впливу пандемії, є індустрія, побудовані на соціальній взаємодії, насамперед туристична галузь і супровідні з нею (пасажи́рські перевезення, готелі, ресторани, заклади культури, парки, атракціони тощо). Це важлива проблема у масштабах України, адже загалом сектор послуг становить понад 60% економіки України [2, с. 54–56].

Виробники сільськогосподарської продукції також можуть зазнати збитків, враховуючи сильну залежність сектору від імпортного обладнання та засобів захисту рослин.

Нестабільні ринкові умови спричинили певний негативний вплив на ланцюги постачання у сфері експорту сільськогосподарської продукції. Можна визначити низку особливостей:

1) Зменшення доступності робочої сили – це

залишається проблемою для харчової промисловості й агробізнесу, особливо в галузі садівництва, сільського господарства та харчової промисловості.

2) Знижений попит на експорт – як зазначено вище, пандемія спричинила прямий негативний вплив.

3) Більш тривалі терміни постачання через зменшення транспортних і логістичних послуг та обмеження подорожей (зменшення обсягів перевезення вантажів за допомогою повітряного та морського транспорту) – цей аспект відстежується, оскільки він стосується імпортих товарів як для виробництва харчової продукції, так і для виробничих потреб, наприклад, упаковки. Також відстежується вплив на доступність сільськогосподарських хімікатів і сировини.

4) Посилення заходів із біозахисту – це потенційно може призвести до збільшення витрат через більш жорсткі заходи перевірки та інші протоколи біобезпеки.

Підприємствам слід якісно готуватися до наслідків, спричинених COVID-19. Можна виділити ряд кроків для максимального пом'якшення впливу порушених ланцюгів поставок, зокрема:

1) Насамперед необхідно захистити працівників, контролюючи контакти між працівниками всередині компанії та з іншими учасниками по всьому ланцюгу поставок – це особливо важливо для виробництв із переробки, тим, хто займається скотарством і сільським господарством, де активно використовується велика кількість робочої сили.

2) Оцінити ризики постачальників, створивши внутрішню групу реагування, щоб забезпечити відкритий і послідовний обмін точною інформацією з основними учасниками ланцюжка поставок – це стосується і партнерів із дистрибуції, роздрібною торгівлі, продовольчої служби.

3) Проінформуйте клієнтів про зміни у ваших ланцюжках поставок і про те, як це може вплинути на них і реалізацію продукції.

4) Оцініть зміни в попиті на продукцію й узгодьте це із плануванням виробництва.

5) Перегляньте грошовий потік, управління оборотними коштами та прогнози запасів разом із прогнозами попиту та пропозиції, де це можливо, щоб підприємства залишалися платоспроможними.

Крім того, враховуючи невизначеність часових рамок, пов'язаних із тривалістю пандемії

коронавірусу, підприємства харчової галузі й агробізнесу повинні почати планування на наступні 3–12 місяців, а саме:

1) Використовувати прогнози ланцюги поставок для моніторингу інших важливих сфер (ринків попиту).

2) Визначати альтернативні джерела постачання (за допомогою оцінки ризику постачальника / джерела постачання) та в разі виявлення нових постачальників «прогнати» зміни в мережі через симулятор, щоб зрозуміти їхній вплив на оборотний капітал, вартість обслуговування, ризику, загальний час виконання та доставки, ще до прийняття змін та оновлення переліку матеріалів, що замовляються, систем обліку запасів тощо.

3) Розробити сценарії дій для випадків значного дисбалансу попиту та пропозиції (наприклад, що трапиться, якщо пандемія триватиме ще 6–12 місяців? Що робити, якщо Європа чи Азія закриють кордони?). Прийняти предикативне рішення щодо управління ризиками в ланцюзі постачань.

4) Підготувати нові та / або оновити плани забезпечення безперервності бізнесу.

5) Постійно здійснювати моніторинг ризиків і моделювання мережі (стратегічна та тактична консультативна підтримка).

Загальна кількість робочих днів, втрачених через захворювання на коронавірус, може призвести до зменшення рівня продуктивності. Скупчення працівників у закритому приміщенні створює підвищений ризик для безпеки персоналу.

Короткострокове зниження попиту на українську продукцію, що прямує на експорт, може призвести до скорочення робочих змін, тимчасового припинення діяльності та розірвання трудових договорів.

Сільськогосподарська галузь є дуже важливою для забезпечення продовольчої безпеки України. Торгівля сільськогосподарською продукцією є одним із двох основних джерел (інше – металургійна продукція) валютних надходжень у країну. Загалом аграрний експорт, передусім зерно, дає Україні до 40% валютних надходжень. За 2019 рік аграрний експорт приніс державі понад 20 млрд доларів [6].

Сільське господарство як бізнес «на відкритому повітрі» з мінімальною кількістю людського ресурсу відчуває карантинні обмеження найменше. Найкраще почуваються представники великих агрохолдингів, що мають політичний протекціонізм і надлишкову фінансову

спроможність. Карантинні заходи, пов'язані з поширенням коронавірусу, втратили явно виражений вплив на капіталізацію українських публічних агрокомпаній – акції «Астарта», «Кернел», МХП на біржі піднялися до рівня лютого 2020 р. Натомість найбільших втрат зазнають малі та середні фермерські господарства [10].

Серед адміністративних заходів, які мали місце під час карантину та безпосередньо вплинули на розвиток сільського господарства, слід назвати закриття ринків у березні-травні 2020 р. Унаслідок таких дій дрібні товаровиробники, котрі власне й мають становити основу сільського господарства, були позбавлені можливості реалізувати вирощену продукцію, не отримали коштів для задоволення інших потреб, крім продукції харчування. Враховуючи, що, за експертними оцінками, саме на продовольчих ринках зазвичай реалізується до 85% ранніх овочів і ягід [13], це зумовило проблеми зі збутом виготовленої продукції, позбавило споживачів джерел постачання продовольчими товарами та поставила у скрутне фінансове становище дрібних фермерів і селян. Також наслідком цього процесу стала бартеризація відносин у сільській місцевості, а це є однією з ознак кризи галузі [4, с. 21–24].

Великі торговельні мережі та крупні закупівельні фірми протягом карантину підвищили ціни на сільськогосподарську продукцію (незважаючи на спроби державного регулювання цін на окремі групи продовольчої продукції). Це стало наслідком зменшення попиту зі сторони населення, а також поступової зміни структури галузі через зменшення суб'єктів виробництва сільськогосподарської продукції й, особливо, її реалізації. Саме цим зумовлене перевищення цін на продукти сільського господарства в Україні у квітні-травні на 20–40% (за різними продовольчими групами) порівняно із країнами ЄС [14].

Ситуація, що склалася внаслідок карантинних обмежень (а також у разі їх повторного застосування для протидії другій хвилі пандемії), містить загрози, пов'язані з погіршенням рівня продовольчої безпеки України, руйнуванням дрібного аграрного бізнесу, загостренням соціальної напруженості, тінізацією ринку агропродукції, а це погіршує можливості протиепідемічного контролю цього процесу, провокує зростання цін на агропродукцію у торговельних мережах, стимулює її імпорт [4, с. 21–24].

Обмеження можливості закупівлі саджанців плодовоовочевих культур матиме наслідком суттєве скорочення обсягів збору та реалізації

врожаю в цьому секторі влітку-восени 2020 р. та неможливість заготівлі плодово-овочевої продукції на наступний сезон, що відтворюватиме ситуацію дефіциту. Відсутність коштів у селян суттєво ускладнить посівну кампанію, це зменшить пропозицію сільськогосподарських товарів у наступному агропромисловому періоді, яка й без цього буде набагато меншою, враховуючи суху зиму [4, с. 21–24].

Відсутність у селян обігових коштів вже негативно позначилося на супутній галузі – продажі сільськогосподарської техніки. За даними Асоціації «Український клуб аграрного бізнесу», за ключовими позиціями у I кварталі цього року частково відбулося скорочення продажів порівняно з показниками аналогічного періоду 2019 р. Так, тракторів було продано на 19% менше, комбайнів – на 60%, самохідних обприскувачів – на 17% [3].

За нинішніх обставин стає зрозуміло, що подальший розвиток отримають лізингові схеми купівлі-продажу сільськогосподарської техніки. Ті аграрії, які раніше купували техніку за готівку, частіше обиратимуть різноманітні лізингові схеми.

Враховуючи зазначені чинники, фермери, позбавлені можливості реалізації власних продуктів та обігових коштів, будуть набагато поступливішими у процесі відчуження власної землі, нерухомості та засобів сільськогосподарського виробництва. Наслідком цього може стати подальше посилення монополістичних тенденцій у сільському господарстві. Альтернативою є об'єднання малих фермерських господарств для спільного пошуку рішень і протидії монополії великих агрохолдингів [7].

Серед позитивних чинників розвитку галузі, пов'язаних із коронавірусом, варто відзначити повернення в Україну заробітчанин – як кваліфікованих, так і некваліфікованих робітників, котрі можуть бути залучені до сезонних сільськогосподарських робіт і компенсувати традиційний кадровий дефіцит фермерських господарств, зокрема тих, що розташовані в Центральній і Західній Україні. Водночас у довгостроковій перспективі внаслідок кризи, спричиненої пандемією, аграрний бізнес втратить багато робочих місць через тенденції максимальної механізації й автоматизації процесів [4, с. 21–24].

Існує також проблема «закриття» багатьох країн у плані експорту сільськогосподарської продукції через піклування про рівень особистої продовольчої безпеки. Через скорочення пропозиції на глобальному харчовому ринку це

призвело до загальносвітового зростання цін на певні групи товарів, у т. ч. пшеницю й борошно. Україна (Державне агентство резерву України) офіційно та неофіційно (справа про «з'їдене мишами зерно») продає зернові за кордон, користуючись нагодою ринкової кон'юнктури, ігноруючи національні інтереси України [11].

Водночас дешева нафта та COVID-19 вдарять по цінах на фуражне (непродовольче) зерно, бо вони напряму пов'язані з цінами на енергоносії через біоетанол, сировиною для якого є цукрова тростина та кукурудза. Наприклад, більшість заводів із виробництва біоетанолу в США зупинилася, бо не витримують конкуренції за таких низьких цін на нафту. Щоб їх запустити знову, потрібно знизити ціну на кукурудзу. Відповідно, більше кукурудзи потраплятиме на ринки кормів, які вже й так перенасичені, оскільки попит на м'ясо також впав. Разом із прогнозами падіння попиту на червоне м'ясо зменшення цін на кукурудзу може бути найбільшим, а це якраз і є основною зерновою культурою України [15].

Простеживши вплив пандемії та карантинних обмежень, можна зробити висновок, що теперішній стан пандемії матиме наслідком збільшення значення агробізнесу для України, яке власне стане відображенням технологічної відсталості держави.

Вивчивши та зробивши аналіз впливу пандемії на агробізнес, провідні експерти розробили певні рекомендації для покращення сучасного стану цієї сфери. Загроза пандемії коронавірусу та її тиск на сферу бізнесу змушує його вдаватися до жвавої реакції на зміни, які відбуваються за сучасних мінливих умов. Отже, експерти надають рекомендації представникам бізнесу вжити запобіжних заходів, щоб забезпечити готовність агробізнесу до ефективного та продуктивного управління можливими наслідками пандемії:

- встановити чіткий розподіл ролей та обов'язків керівництва та забезпечити зовнішню підтримку;
- встановити пріоритетність персоналу та клієнтів відповідно до цінностей підприємства;
- віднайти вразливі місця та визначити, як негативний вплив може проявитися у вашій організації, скласти план дій;
- спланувати можливість зв'язатися зі своїм персоналом швидко та через декілька каналів;
- забезпечити гнучкі робочі умови, за яких персонал матиме можливість за потреби працювати віддалено, якщо це можливо;

– протестувати мобільні мережі у віддалених робочих місцях, щоб впевнитися у безпроблемному зв'язку;

– підготувати та ввести в дію план дій і бути спроможним оновити його в разі потреби залежно від міри розвитку ситуації;

– випробувати створений план дій якомога швидше [12].

Висновки і пропозиції. На загальнонаціональному рівні необхідно зійтися з усвідомленням того, що між теорією «невидимої руки ринку», міцною державницькою позицією, економічним патріотизмом і «пильним оком державного керманіча» повинен бути чіткий розподіл. У період кризи органи державної влади України повинні приділяти більше уваги регулюванню відносин, які недостатньо ефективно регулюють чи без врахування публічних інтересів регулює бізнес. Криза в агропромисловій сфері, що полягає в недостатній підтримці державою вітчизняних сільгоспвиробників, відсутність єдності в наукових колах, відсутність підтримки та злагодженої комунікації виробників овочів, логістичних структур, торгівельних мереж є результатом масового імпорту свіжих овочів в Україну.

Для досягнення ефективної конкурентоспроможності вітчизняної продукції на українських і закордонних ринках виробникам овочевої продукції, особливо власникам тепличних господарств, варто активно запроваджувати у своєму виробництві нові технології, збільшувати площі виробництва, вдаватися до вирощування елітних сортів рослин.

Для забезпечення відповідного обліку над пропозицією та попитом, належних можливостей спеціальних овочесховищ, ефективного прогнозування внутрішнього попиту, кон'юнктури та місткості світового ринку, винайдення вільних позицій державі варто створити загальнодержавну електронну систему та її локальні відділення, яка буде реалізовувати зазначені вище завдання. Варто звернути увагу на те, що подібний досвід розробки таких платформ мають спеціалісти з Інституту аграрної економіки Національної академії аграрних наук України.

Список використаної літератури:

1. Абрамович І.А. Теоретичні основи та форми прояву аграрного бізнесу. *Ефективна економіка*. 2011. № 12. URL: <http://aphd.ua/prykklady-oformlennia-bibliografichnoho-opysu-vidpovidno-do-dstu-83022015/>.
2. Возняк Г., Жеребило І. Мінливість економіки в умовах пандемії: фінансово-економічні

наслідки для країни та територіальних громад. *Економіка й управління національним господарством*. 2020. № 3. С. 51–57.

3. Дефіцит навіяло: ринок сільгосптехніки в карантин значно скоротився. *Бізнес*. 2020. URL: <https://business.ua/uk/defitsit-naviyalo>.
4. Денков Д., Карауц А., Щедрін Ю. Вплив COVID-19 та карантинних обмежень на економіку України / Центр прикладних досліджень. Київ, 2020. С. 21–24.
5. Долбнева Д.В. Вплив COVID-19 на економіку країн світу. *Світова економіка та міжнародні відносини*. 2020. № 1 (43). С. 20–26.
6. Зануда А. Коронавірус, карантин і посуха: чи буде Україна з хлібом цього року. *BBC News Україна*. 2020. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-52441162>.
7. Карантин як поштовх для об'єднання малих фермерів і спільного пошуку рішень. *Українське радіо*. 2020. URL: <https://www.prostir.ua/?news=karantyn-yak-poshtovh-dlya-objednannya-malyh-fermeriv-i-spilnoho-poshuku-rishen>.
8. Корнієнко Г.С. Агробізнес як правова категорія. *Трудове право. Аграрне право*. 2019. № 147. С. 151–162.
9. Микитюк В.М., Паламарчук Т.М., Русак О.П. Аналіз і перспективи розвитку агробізнесу: регіональний аспект. *Наукові горизонти*. 2019. № 3 (76). С. 30–37.
10. Українські агрохолдинги відновлюються після падіння через коронавірус. *Agravery.com*. 2020. URL: <https://agravery.com/uk/posts/show/ukrainski-agroholdingi-vidnovluutsa-pislapadinna-cerez-koronavirus>.
11. У Держрезерві миші з'їли зерна на 800 млн грн, – Апостол. *AGRONEWS*. 2020. URL: <https://agronews.ua/news/iz-derzhrezervu-znyklo-zerno-na-800-mln-hrn/>.
12. Харчова промисловість та агробізнес. Вплив COVID-19. Наукове дослідження KPMG. URL: <https://home.kpmg/ua/uk/home/insights/2020/03/agribusiness.html>.
13. Щодо термінових заходів з підтримки дрібних селянських і фермерських господарств / Центр економічних і соціальних досліджень Центр регіональних досліджень Національного інституту стратегічних досліджень. 2020. URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2020-04/fermerski-gospodarstva.pdf>.
14. Яковенко Р. Карантин як механізм монополізації сільського господарства. *Народне слово*. 2020. URL: <http://n-slovo.com.ua/2020/06/04/karantinyakmekhanizmmoopolizatsii-s/>.
15. Яницький А. Зерно важливіше за нафту: що чекає сільське господарство після карантину. 2020. URL: <https://hromadske.ua/posts/zerno-vazhlivishe-za-naftu-sho-chekaye-silskogospodarstvo-pislya-karantinu>.

Zamryha A. V. The impact of the COVID-19 coronavirus pandemic on the administrative and legal support of agricultural business in Ukraine

The aim of the work is to study the state and trends of the impact of COVID-19 on agrobusiness in Ukraine and to determine the socio-economic losses that Ukraine suffers from the pandemic of this disease. Problems that hinder the implementation of the current special legislation have been identified, as well as suggested ways to solve them. An analysis of some legislative and other regulations adopted to prevent the rapid spread of coronavirus disease in Ukraine. Emphasis is placed on research on measures to combat the coronavirus, if we consider agricultural business from a legal point of view, in general it can be defined as activities that are carried out regularly to make a profit in the production, change, storage, transportation and sale of agricultural products and materials.

The main consequences of the pandemic are: disruption of supply chains, negative impact on international trade and labor management – these are just some of the problems that this sector will have to meet soon and medium and long perspective. In the short perspective, demand for agricultural products will decline as restrictions on travel around the world and restrictions related to quarantine in Ukraine's largest trading partners affect consumption and costs. With border restrictions and falling global demand for imported products, agricultural trade is still being affected by the coronavirus. Export to China and the EU are likely to be most negatively impact.

At the same time, it should be understood that information is not informed about the activity as such, but only about the one that has acquired a public character and is aimed at making an income. It is necessary to improve the legislation in the field of agro-industrial complex at the legislative level, in particular to regulate the functioning of the vegetable industry, to create a strategy for the development and support of the state budget of this industry.

It is worthy paying more attention and increasing the role of structural units of the National Academy of Agrarian Sciences, increasing the support of educational institutions of the Ministry of Education and Science of Ukraine in the field of agriculture. For the effective growth of this industry to increase the amount of budget support from the state and create conditions that will lead to the establishment of a favorable investment climate in the country.

Key words: *pandemic, COVID-19, international financial assistance, agribusiness, unemployment, GDP, economic crisis.*